

HELAL OLSUN, SEN DE(!) BURADASIN

Söyleşi: Rumeysa Çamdereli

Haziran 2013, İstanbul

Gezi olayları etrafında bir izlenim yazısı yazmak için iki hafta kadar önce bilgisayarımın başına oturdum. Her şeyin en başında kafamın aslında ne kadar karışık olduğunu, yazının taslağına dair yaptığım ilk denemeden sonra fark ettim. Öyle ki, yazdıklarımın, başörtülüler adına bir temsiliyet anlamına gelebileceği fikri dahi beni oldukça korkuttu; çünkü eylemliliğin kazanımlarını izleyemediğiniz, karamsar bir yazı oluyordu. O yüzden başka başörtülülerle bir araya gelmek, bu konuda konuşmak, izlenimlerimizi tartışmak istedim. Buradaki görüşme de bu arayışın bir ürünü olarak görülebilir. Ancak Gezi olayları başladığı zamandan beri neredeyse her şeyde başımıza geldiği gibi, yapmaya çalıştığımız bu iş de yarıda kaldı. Taksim’de, Ankara’da polis kurşunuyla öldürülen Ethem Sarısülük’ün katilinin serbest bırakılması için yapılan eylemin ardından gelen polis müdahalesi yüzünden görüşmemizi bitirmek zorunda kaldık. Aşağıdaki görüşme, bu kesintiyi de içinde korumayı tercih ettiğim Hilal, Nihan, Zişan ve Esmenur’la yaptığım bir arkadaş muhabbeti aslında...

Rumeysa: Gezi sürecinin içinde ne kadar, nasıl yer aldık? Bunu konuşmakla başlayalım isterseniz?

Hilal: Gezi’nin içinde ne kadar yer aldım? “Yer alma”nın ne olduğuna bağlı biraz. Ben ilk gün olayları duyduğumda işteydim galiba. Bir iki gün de internet üzerinden takip edebildim. İlk olarak da dördüncü gün gittim. Ortalık karıştı. Çoğu kişinin gitmesi gibi benim gitmem de sanırım o şiddeti görmek üzerineydi. Hem de o insanların, o kadar kişinin sokağa aktığını görüp de uzaktan izlemek olmuyor.

Rumeysa: Gaz yeme ya da çatışmaya katılma oranına dair ne diyebilirsiniz?

Hilal: Ben hayatımda ilk defa gaz yedim; gittiğim ilk gündü. Ondan sonra da bir kere sanırım, yine Taksim’deydik, İstiklal’de; meydanı kapatmışlardı. Gidip gazı yiyip sonra daha kalabalık bir şekilde toplanan grubun arasına dönünce anlıyorsun durumu, ortadaki duyguyu. Gazı yiyince milletin birbirini refleks olarak kollamasını... Çok güzel, heyecan verici bir duygu, ama barikatlarda devamlı duranlara kıyasla fazla bir gaz da yediğimi söyleyemem. Birkaç saat durup ertesi gün geri dönüyorduk.

Zişan: Benim ilk katıldığım gün sanırım 30 Mayıs’tı, ilk büyük müdahaleden önceki gün. O zamandan beri de içindeyim. Ama örgütlü olduğum için sonraki süreçte sürekli parkta olmuş oldum. Bir çadırımız, tentemiz olduğu için.

Rumeysa: Hangi örgüttü?

Zişan: DSİP¹. Hiç barikatta yer almadım, çatışmaya katılmadım. Ama orada olan herkes kadar polis müdahalesinden etkilenmiş oldum. Parkta olduğumuz için, sabahında “Bu akşam asla müdahale edilmeyecek” diye söz verilen bütün günler boyunca, gaza maruz kalmış oldum. Parktan tamamıyla süpürüldüğümüz gün de oradaydım. Hem gazla, hem “24 saatiniz kaldı” tehditleriyle geçen bir vaktimiz oldu orada, başımızda baretlerle bekliyorduk. Bu yani, benim Gezi’deki polis şiddetiyle ilişkim.

Rumeysa: Bayağı içinde aslında. Ben mesela o kadar içinde değildim.

Zişan: Benim telefonum bozulmuştu. Yirmi gün boyunca telefonumun bozuk olduğunu fark etmedim diyebilirim. Çünkü yapacağım şey belli, okuldan çıkıyorsam oraya gidiyorum; zaten vaktimiz orada geçiyordu.

Nihan: Ben zaten bu sürecin ilk bir haftası İstanbul’da değildim, Diyarbakır’daydım. Diyarbakır çok güvenli bir memleket... [Gülüşmeler] Orada BDP’nin konferansı vardı, Ortadoğu kadın konferansı, ona gitmiştik iki üç arkadaşla. Ben orada çok uzaktan izledim ve ilk başta uzaktan olmaktan dolayı da açıkçası çok anlamlandıramadım olan biteni, çünkü politik olarak hiçbir şekilde aynı ortamda bulunmayacak insanların bir anda birleşmiş olması biraz benim algımın üstündeydi sanırım. Polis şiddeti İstanbul’da ilk defa yaşanan bir şey değil, birazcık öyle bir yerden. Döndükten sonra oradaki ortamı görmek için çarşamba günü gittim ilk kez. Ama o ortama bir hafta sonra katılmaktan kaynaklı olarak ve sonuçta bir şekilde orada birçok insanın örgütlü olmasından dolayı sanırım genelde daha çok izleyici gibiydim. Tamam, gittim geldim, o sonraki on gün boyunca her gün gittim geldim, polis müdahalesini de gördüm ama nedense hiçbir zaman oranın içindeymişim hissi oluşmadı bende açıkçası.

Esmannur: İlk büyük müdahaleyi duyduğumda Boğaziçi’nde okuldaydım. Canlı yayından olan biteni takip ediyordum. Biber gazı, tazyikli su, yaralılar... Oturup seyretmenin ağır geldiği bir nokta var, o noktadan sonra Taksim’e gitmenin yollarını arıyorsun. O zamana kadar şöyle bakıyordum: Bir grup Gezi Parkı’ndaki ağaçlar için bir şeyler yapıyor. Ve gidip katılmayı da düşünmemiştim. Bana oraya gitmem gerektiğini hissettiren, ağaç meselesinden çok polis müdahalesi meselesi oldu. Tabii Sırrı Süreyya’nın önünde durduğu ağacın paramparça olmuş hâli de insanı ayağa kaldırıyor. Bir yandan da, Gezi’ye gelmeye karar vermek de kolay değil, gelene kadar nasıl bir ortam var tam bilmiyorsun. İlk olarak Emek ve Adalet’in yürüyüşüyle² birlikte, Saraçhane tarafından İstiklal Caddesi’ne girdik. Türk bayrağı taşıyan, “Mustafa Kemal’in Askerleriyiz” sloganı atan insanları görüyorsun. Nereye geldim

diye tereddüt ettiğin bir an oluyor. Ama insan çeşitliliğine bakınca -bayrak ve slogan dışında-bana Taksim'in genel hâlinde çok da farklı bir duygu vermemişti. Öncesinde İstiklal'de gezerken nasıl her tipten insanı görüyorsan, şimdi de ayınlarını görüyorsun. Tabii tek bir fark var: Başörtülüler yok. Taksim bir Fatih gibi değil sonuçta, ama yine de başörtülü kadınların da rahatlıkla var olabildiği bir yerdi. Ama şu olaylarla birlikte, normalde fünükülerde hep bir sürü başörtülü insana rastlarım, hiç kimseye çok rastlamadım son günlerde. Beşiktaş'a, Taksim'e gidiyorum diyemiyor oldu AK Partili insanlar; semtten atılmış gibi oldular, kendileri istemeseler bile. Başbakan'ı desteklemiyor olsalar dahi bu alanlara gelemeyen başörtülüler de vardı tabii... Biz bile bir sürü olumsuzluk yaşadık. Mesela, Emek ve Adalet'le yaptığımız yürüyüşten sonra, Fındıklı'da, bir arkadaşımınla birlikte elimizde kalmış gaz maskelerini dağıtıyorduk. Maskeyi almak yerine yüzümüze "Tayyip istifa!" diye bağırınlar oldu. Herkesin böyle davranmadığını, düşünmediğini biliyorsun elbette, ama bunu duyduğun hâlde orayı terk etmemek de hiç kolay değil açıkçası. Ama bir başörtülünün kendini en güvende hissedeceği anlar herkesle birlikte biber gazı yediği anlardı diyebilirim. Gazı birlikte yerken kimse başörtüsünden dolayı seni AK Partili ilan edemiyordu sonuçta...

Rumeysa: Ben de kendimi biraz anlatayım: İlk birkaç gün, Sırrı Süreyya'nın yıkımın önünde durduğu günden önce, görece lümpen bir ortam olduğu yönünde birçok şey duymuştum. O yüzden ilk polis müdahalesi gerçekleşene kadar hiç Gezi'ye gitme gibi bir eğilimim olmadı açıkçası, orada olur muyum gibi bir şey hiç aklıma bile gelmedi. Ama ilk polis müdahalesinden sonra, Hisarüstü'nden gece tencere tava ile yola çıkılması sırasında yürüdüm. Orada hayatımda ilk defa, Etiler doğrultusu olduğu için, sarı saçlı Kemalist teyzelerle ve onuncu yıl marşlarıyla yürüdüm bir süre. Boğaziçililer çoğunlukta olduğu için bayrak oranı azdı sanırım, ama Beşiktaş'a doğru ilerledikçe bayrak oranları arttı... Ne kadar güzel bir şey yaptığım(!) üzerinden Mercedes'li bir teyze tebrik etti beni yolda giderken. Kısacası, ilk gün, kendimi sokağa attım polis şiddetini görerek ama sonrasında "Ben ne yapıyorum?" dedim, her adımda kitleye yabancılaştım... Başka başörtülü yoktu zaten ortamda. Sonrasındaki polis şiddeti, gaz yeme fikri... Beni bayağı korkuttu açıkçası. O yüzden elimden geldiğince çatışma olmadığı zamanlarda Gezi'ye gitmeye çalıştım, belki de o yüzden de kendimi dışarıda hissettim. Taciz vakalarını, darbe senaryolarını ortaya atanlar da vardı bir yandan. Gezi eylemleri söz konusu olduğunda kendimi onlarla savaştık kadar güçlü hissetmiyordum. Sadece temel argümanlarım vardı: Polis şiddeti var orada, o yüzden bunun karşısında durmak gerekiyor, bu halkı bu durum ayaklandırdı. Ama çok primitif şeyler bunlar benim birebir savunma yapabilmem için. Kısacası benim çekincelerim şunlardı: Bir, kurulan ortamla ilgili çekincelerim vardı; ikincisi, gerçekten çok az başörtülü olması ve ulusalcıların çok yoğun olması beni inanılmaz derecede itti başta. Sonrasında bu şiddet meselesinden fazlasıyla korkmam meselesi itti. Kendi kendime bir yığın senaryo yazdım kafamda gitmemek

için sanırım. O yüzden bunları toparlayınca yabancılaştım işte, “Ne yapıyorum ben?” diye. Bu önemli kazanımları olan önemli bir eylemlilik sonuçta ve diğer başörtülüler bu süreci farklı bir şekilde deneyimlemiş olabilirler aslında.

Nihan: Buraya ait olmama hissini sadece sen oluşturmuyorsun bence, birlikte, anlaşmalı bir şeymiş gibi oluşturunca. Oraya gittiğinde sana biri “Hoş geldin” diyorsa demek ki gerçekten sen oraya dışarıdan geliyorsun. Hatta bir an oluyor, polis gaz attıktan sonra kaçarken bile sana biri “Helal olsun, sen buradasın” diyebiliyor. Aslında orada can güvenliği üzerinden hareket ediyorsun ama sana baktığında gördüğü şey sadece başörtün oluyor.

Hilal: Evden izlerken de başta, bir yandan destekliyorsun ama uzaktan izliyorsun hissi çok sinir bozucu olmuştu. Sonrasında Taksim’e geldiğim zaman, tamam barikatlarda falan en önde durmadım belki ama yine de gazdan etkilenip insanlarla beraber koşunca bir şey oluyor gibi hissettim. Orada en azından kimin Kemalist olduğu, ulusalcı olduğu ortadan kalkıyor. Sonra da o Kemalistler ortaya çıktığı zaman, mesela Üsküdar’dan yürüdüğü zaman, tepkisel olarak bizim de orada olduğumuzu, Gezi’yi sadece onlara bırakmamamız gerektiğini söylemek istiyor insan. Ya da Sırrı Süreyya’nın dediği “Yemezler gözüm” meselesi gibi... Hatta biz aramızda Sırrı Süreyya’nın o lafını pankart yapalım asalım kocaman demiştik; madem diyorlar ki ulusalcılar parkta bayağı bir yerde görünür olmuş... Bir de Gezi’de başörtülülere teşekkür edilmesi olaylarıyla ilgili konuşurken, Taksim Dayanışması’ndan biri “Orada devamlı buldukça, orada özne olarak varım dedikçe insanlar yadırgamaz, gelip sana teşekkür ederim demez. Onun yolu senin de burada bulunman, gelip bir parçası olarak burada olman, gelip dışarıdan gören değil de...” demişti. Hem zaten Taksim’de öyle bir durum yok aslında, ben Gezi’deyken mesela insanların içki içtiklerini bile fark etmedim, bilmiyorum. Belirli yerlerde belli zamanlarda daha çok içildi ama o garip gelmiyordu. Normal bir durum yoktu. Şu geçiyor alkışlıyorlar, alakasız biri geçiyor onu da herkes alkışlıyor, sürreel bir durumdu.

Zişan: Benim de başından beri orada olmama, her gün gitmeme rağmen çok çekince yaşadığım oldu. Ben 1 Mayısları 8 Martları sevmeyen bir insanım, çünkü hep nezihliğimiz bozuluyor diye düşünürüm. Herkes bambaşka şeyler söylüyor, ortak bir amaç yok ama beraber yürünüyor. Bu görüntü nefret ettiğim bir durumdu benim. Burada da, ilk defa böyle bayraklarla, Atatürk’ün resmiyle yürüdüğümde gerildim, ne yapıyoruz acaba şu an diye. Ama bir yandan da saldırının ortasındasın, gaz yiyorsun birileri yardım ediyor, aslında birlikte devam ediyorsun. Buradan bakınca, öğretici bir yanı da var senin için. Onlar öyle kanlı bıçaklı düşmanların değil. Belki tamam, fikinsel olarak çok farklı yerlerdesin ama bir yandan da orada birbirimize yardım ediyoruz... İlk gün, 31 Mayıs’ta duydum, birisi benim için “O da bizden” diye açıklama yapmak zorunda kalmıştı mesela. Ben kendi arkadaşlarımı bulana

kadar “Bulayım artık şunları da ait olduğum bir yerde olayım” diye düşündüm. İşte o gün, 1 Haziran’da, sürekli, buraya geldim ama burası neye dönüşebilir ya da ilerde bir darbe olacak olsa ne düşüneceğim acaba kendim hakkında diye ürktüğüm oldu. Daha sonra CHP'nin kitlesini getirmesi var bir de... Böyle sürekli doğru yerde miyiz sorusuyla karşı karşıya geliyorsun. Ama bir yandan da oradan çıktığında başka bir doğru yer yok aslında, dışına çıktığında tamamen yanlış bir yere düşmüş oluyorsun. Çünkü çok açık ki polisin acayip bir şiddeti var. Parkın içine girmeyi başardıktan sonra o çekinceler azalmaya başladı zaten. Her yerde satılmalarına rağmen bayraklar, Atatürk posterleri gün geçtikçe azalmıyordu. Çünkü oraya giren orada kırılmış oluyor, mümkün değil orada bir şeye çarpmaman... Apo posterini görerek giriyorsun içeriye, barış bayrakları var ortalıkta, bir sürü acayip şey görüyor her parka giren. Bizim savaşımız sürekli bu kırılmayı yaratmak üzerineydi. Tony Cliff'in bir grev çadırı hikâyesi var, o bence mesele; grevdesiniz ve çadırda seninle birlikte grevde olan arkadaşının kadına şiddet uygulamayı savunduğunu öğrendin, ne yaparsın? Üç seçeneğin var önünde: Ya ben kadına yönelik şiddete karşıyım der gidersin, bu sekterlerin tavrıdır; ya aman, duruyorsa dursun dersin, bu reformistlerin tavrıdır; ya da durup greve devam edersin ama yanındakini de değiştirmeye çalışırsın, bu da devrimcilerin tavrıdır. Bence biz işte sonuncusunu yapmaya çalıştık, orada bulunup orayı etkilemeye, değiştirmeye çalıştık. Sürekli bir savaş hâli vardı orada gerçekten. Ama bir yandan da içinde dayanışma olan bir savaş hâli. Dolayısıyla orası benim için komünüm diyeceğim, ait olduğum yer diyeceğim bir yer değildi, ama kendimi orasının dışında da hissetmediğim kesindi. Orayı değiştirebileceğimi hissettiğim zamanlarda, kendimi oraya ait hissettim.

Rumeysa: Bir de şu var sanki: Görece marjinallikle suçlanan gruplar, feministler, LGBT'ler ya da Kürtler, Ermeniler... Hepsi aslında neredeyse bu saydıklarımızın hepsinden muzdaripler; o yüzden başörtülü tecrübesini bunlardan ayırtmak doğru mu? Ben de arada gerçekten çok mu abartıyoruz, ajite mi ediyoruz diye düşünüyorum aslında. Benim gözümde tek bir fark net olarak ayrışıyor: Geri kalan grupların tersine sürekli bir “bayrak”la³ gezmek durumunda olmak. O bayrakla sürekli durmak insanı sürekli bir şeylere maruz bırakıyor ve belki de o yüzden mesela başörtülü olmayan bir feministten çok daha ayrı bir tecrübe yaşamak zorunda kalıyorsun gibi geliyor bana. Ama çok da emin değilim bu tespitimden.

Hilal: Söylediklerinin, AK Parti eşittir muhafazakârlık, eşittir dindarlık eşittir başörtülü denkleminin zihinlerde yer etmesinden kaynaklandığını düşünüyorum. O yüzden başörtülülere karşı takınılan tavır farklı; sokakta görünen herhangi bir insana davranıldığı gibi değil de “fazla” olumsuz veya olumlu tepkiler verme durumu var. Ulusalçıların bulunduğu sokaktan geçersen onlar suçlu bir AKP'li görüyor, Gezi'de bulunursan teşekkürü

hak eden -yani aslında oraya ve oranın özüne ait olmadığı ima edilen-, tebrik edilmesi gereken bir dost, bir ziyaretçi oluyorsun.

Zişan: Siyasi olarak takılan başörtüsü ve siyasi olmadan takılan başörtüsü algısı da etkiliyor sanırım bu durumu. Çünkü, mesela Kürtler de bizimle aynı kategoride görünüyor. Ama Kürtlere gidip teşekkür eden bir tane Kemalist olduğunu zannetmiyorum. “Oo! Apocular buradasınız, teşekkürler size” diye... Aksine saldırap duruyorlardı, bize ise teşekkür etmeye başladılar. Niye? Çünkü aklında şöyle düşünüyor: AKP'ye oy vermiş ve pişman olmuş bir genç de şu an aramızda!

Nihan: Muhtemelen öyle bir yerden teşekkür ediyorlar. Bir Apo bayrağını gördüğünde muhtemelen orada ilk düşündüğü şey “Bu süreç bittiğinde o bayrağı biz indireceğiz” oluyor, ama bir başörtülüğü gördüğünde “Evet, bunu biz safımıza kazandırdık” diyor sanırım. Savaş açtığı bir şey olarak mı görmüyor o noktada, bilmiyorum, ama o da çok ikna edici gelmiyor.

Hilal: Belki zaten kendi safında düşünüyordur? Apo bayrağıyla karşılaştırmak yanlış geliyor aslında, çünkü o bayrak otomatik bir irkilme refleksi oluşturuyor millette. Başörtüsünde illa herkeste o his olmayabilir... Ama gene de şaşırıyor sonuçta. Çünkü yok ortalıkta; AK Parti'yi muhafazakârlıkla özdeşleştirdiğinde var. Ama Öcalan bayrağıyla tabii Kürtlere gidip teşekkür eden yoktur. Aslında bilmiyorum, bayrak olmasaydı mesela, puşilerle geçseydi millet... Sonuçta o kadar katılmadı ya Kürtler Gezi sürecine...

Zişan: Puşilerle geçselerdi mesela Kürtler, onlara “Hoş geldin Kürt, aramıza” mı derlerdi?

Hilal: Orası da öyle ama Apo bayrağı olduğu için başörtüsüyle karşılaştırmak bana mantıklı gelmiyor...

Nihan: Sonuçta tamam, burada Öcalan bayrağı var ama Etiler sokağında birinin sırtında Öcalan bayrağı yok sonuçta, başörtüyle her taraftasın; öyle bir ayırım yok.

Rumeysa: Bir de, aklıma en son bikinili eylem yapan kadının yanında “Atatürkçü olmak için bunu mu giymek lazım, ben başörtülüym, ben de Atatürkçüyüm” diyen teyze geldi. Bir de bu eylem sürecinde böyle teyzeler de türedi. O da enteresan bir profil bence süreç için. Çünkü mesela bizim yaptığımız eylemde Kabataş'tan Gezi'ye yürürken⁴, bir yandan bir arkadaş fotoğrafımızı çekiyordu; yanına bir teyze yanaşmış, demiş ki “bak Atatürkçü olmak için başörtüsüz olmaya gerek yok. Hem başörtülüler hem de Atatürkçüler, Gezi'ye geliyorlar”. İnsanların kafasındaki her şey darmadağın olduğu için bu süreçte, bu şekilde indirgenme tehlikesi de insanları belirli oranda dışarıda tuttu. Atatürkçü ve başörtülü... Çok küçük bir kitle muhtemelen ama ulusalcılarla birlikte yürüme sorusu bütün o kitlenin bir handikapı

oldu. Ama bence süreçteki bayrak taşımaya, onuncu yıl marşına dair söylenenler de değerliydi. “Bu insanlar daha başka ne yapacaklardı ki? Başka ne öğrendiler ki?” sorusu kritikti. Onuncu yıl marşından ya da bayraktan başka yanında dışarı çıkaracağı herhangi bir kimliği ya da simgesi olmayanlar vardı, o yüzden de onlar o şekilde dışarı çıkıyorlardı. Ben de bir süre sonra buna ikna oldum ve daha az rahatsız oldum açıkçası.

Zişan: Ben de Mısır’ı hatırladım bu meseleler konuşulurken. Profil fotoğrafıma koyduğum Mısır devrimi resmi aslında Mısır bayraklarının sallandığı bir resimdi. Mısır bayrağından rahatsız olmamıştım tabii ki buradan bakan biri olarak. Ama buranın fotoğrafında Türk bayrağından muazzam rahatsız oluyorum. Aslında oradaki insanlar ortak paydaları olarak işte o bayrağı görüyorsa, çünkü çok yeni politize oluyorsa, buradaki için de aynı durum geçerli. Bir yandan da hakikaten neyle dışarı çıkacaklar? Türkiye’de bu kadar geniş siyasi ufuk mu var? Tabii ki böyle gelecekler. Ama sonrasında barış sloganları atacaklar bizimle birlikte, halaya girecekler, bırakacaklar bayrakları... Tam da öyle oldu zaten.

Hilal: Bir de ailemin medyadan duydukları üzerinden tüm bunlar CHP'nin oyunu demesi, sanki millet o yüzden sokağa çıkmış gibi yaşaması daha da bir sinir bozucu. Durumun böyle olmadığını göstermek için, biz de varız deme ve görünür olma ihtiyacı daha da bir önemli oldu benim için, en azından bunları gördükten sonra.

Rumeysa: Benim babamın da çok yakın bir arkadaşı *Yenişafak* yazarı. Onunla Twitter üzerinden kavga ettik ve hayatımda hiç ondan görmediğim kadar lakayt bir üslupla “Hani üç ağaçtı mesele? Ne iş” gibi tweet’ler attı. Adam benim tanıdığım en karizmatik, saygı duyulması insanlardan biriydi. Burada birdenbire böyle sanki ayaklarına basılmış gibi oldu. O tencere tavayı duymak, bir 28 Şubat imgesi olarak neler ifade ediyor anlayamıyorum sanırım. Bizim kuşakta belki bu kadar net bir imge değil, ama o kuşağı irrite etti. CHP’yi orada görmek de özellikle... Ben hiçbir şekilde ulaşamadığımı hissediyorum o kitleye. Genelde soruluyor bize, tamam sizin kuşak Müslümanlar belirli bir tecrübe yaşadı, çekinceleriyle, kafa karışıklıklarıyla, ama en azından görece muhalif olanlar kendine bir şekilde Gezi Parkı’nda karşılık buldu. Ya orada oldu ya da en azından destek verdi. Ama babalarımızın, annelerimizin kuşağındaki insanlar bu kapıları tamamen kapadı bu süreçte. Bu durumla ilgili siz ne düşünüyorsunuz? Neler yapılabilir? Benim de net bir cevabım yok açıkçası. Ek olarak, bir de bu kuşaktaki bir insan tarafından “idealist genç” muamelesi gördüm. Eskiden Has Parti’de çalışan biri ile görüştüm, orada İnsan Hakları Komisyonu’nda çalışıyordu. Sonra AK Parti’nin MKYK’sına girdi. Nasıl etkilenmişim kadının katıldığım ilk konuşmasından! Geçenlerde Gezi olayları hakkında bir paylaşımda bulundu işgal karşıtı içerikli, İngilizce bir metni olan, işgal hareketinin ne kadar saçma bir hareket olduğuna, ne kadar yalanlarla dolu olduğuna dair bir görsel paylaşmış. Benim sınırlarım kalktı öyle bir şey görünce. Kadın,

dediğim gibi insan haklarıyla ilgili çalışıyor aslında. Düşündüklerimi ona yazınca, cevabı bana şöyle oldu, “Siz idealistsiniz tabii gençler, bizim kadar görmediniz, ben yurtdışına gitmek zorunda kaldım 28 Şubat sürecinde, siz bizi anlayamazsınız”, gibi... Gerçekten en çok o koydu galiba; yanlış görüyorsun diyebilirler ama “Anlayamazsınız siz bizim derdimizi” demesi çok acıydı.

Zişan: Haklı bir yanı var, “Tankların önünde dururuz” güvenini onlara verecek bir hareketimiz olmadı. Sürekli tedirgin yaşamak zorundasın, ya bir şey olursa diye. Bir de sokağa çıkanlar seküler gençler, yenilgi yaşamamış bir nesil. Bizse yenilgi yaşamış bir nesiliz, 28 Şubat’ta doğduk, biz 7-8 yaşımızdayken 28 Şubatı gördük. Hiç değilse Merve Kavakçı’nın televizyonda nasıl aşağılandığını gördük, koca Meclis’teki çok muteber insanlar ilkokul çocuklarının yaptığı gibi bir kadını aşağıladılar masalara vurarak. Biz yenilmiş kuşağız, o yüzden iyi kötü hissetmiş olduk o tedirginliği. Sırf bu açıdan da değil, ben mesela 31 Mayıs’ta İstiklal’e bir tane arkadaşımı çağırmak istemezdim, o kadar küfrün on binlerce insan tarafından haykırıldığı bir ortama bir arkadaşımı çağıramazdım. Ya da 1 Haziran’da alanı kazandıktan sonra sokak aralarında herkesin yerlerde sürünerek içtiği bir yere çağıramazdım. Gerçekten de çekinmemiz gereken birçok şeyi içinde barındıran yanları var Gezi Parkı olaylarının; ama biz orada olmadığımız sürece bu durumun düzelmesinin yolu da yok. “Aa gerçekten onların da böyle hassasiyetleri var” diye düşünecek bir aklın çıkması zor bir ihtimal.

Rumeysa: Hatta geçen toplantıda⁵ o mesele oldu ya, biri arada söz alıp “Biz niye bu toplantıyı yapıyoruz ki, aslında Taksim Dayanışma’nın bunu düşünüp Kabataş’ta gerçekleşen tacize dair bizden çok daha önce hareket etmesi gerekmez miydi?” demişti. “Niye onlar bizi düşünmüyorlar” tavrı aslında özetle. Ben her zaman o tavra yabancılaşmışımdır ama bir yandan da bu beklenti oradakilerin özgürlükçü olduklarının kabul edilmesinden herhalde. İslamafobiyi de karşı durulacaklar listesine kesin olarak eklemişlerdir diye düşünüyoruz sanırım özgürlükçü oldukları için.

Nihan: Ben de, bir açıdan böyle bir tavrı olmalıydı Taksim Dayanışması’nın diyorum. Diğer bir açıdan bakınca da bunun için onları suçlayamıyorum. Sonuçta biz orada yokken ne yapabilirlerdi ki?

Rumeysa: Ama bir de şu var: Bir taciz vakası yaşandığında normal şartlar altında yine bu özgürlükçü kitleden kimse olayın gerçekliğini sorgulamazken, kendimi de dahil ederek söylüyorum, burada olayın gerçek olup olmadığı ısrarla soruldu.

Nihan: Sorulmaması gereken şeyler...

Zişan: Tabii ki tahrik etmiş kadın gibi şeyler söylendi hatta...

Hilal: Redhack tarafından hikâyenin farklı bir versiyonunun yayılması, Elif Çakır'ın haberinin *Star* gazetesi tarafından yayımlanması, bir de anlatıda fantastik unsurların olması, eldivenli, üstü çıplak kişiler gibi... İnsanlara doğal olarak bunları söyletti. Ama yine de her şeye rağmen destek verenler verdi sonuçta, Taksim Dayanışması mesela...

Zişan: Ama Taksim Dayanışması'na bu desteği verdiren, içinde "aktivizm bürokrasisinin" içinde uzun zamandır olmuş insanların olmasıydı. Divan'dan deneyimli birileri meseleye destek olduğu için bütün salonu etkiledi ve orada hemen bu karar çıktı. Ama benim gördüğüm şeydu: Soldan arkadaşlarım Facebook duvarlarında bizim eylemi paylaştıklarında, onların yine solcu arkadaşlarının hemen altına yazdıkları şey, "Böyle bir şey olmuş olamaz, bu bir yalandır, AKP'nin yalanlarından biridir, içki içildi diyorlar camide bunu da böyle diyorlar" oldu. Hiç kaynağını araştırmadan, açıklama yapmadan...

Hilal: Ben de başörtülüüyüm sonuçta, ben de başörtülülere karşı gerçekleştirilen taciz olaylarının önemsenmemesi fikrini sevmiyorum. Hatta buna karşı durmak için feminist arkadaşların da destek verdiği bir eylem yaptık Gezi'de, Kadına Şiddete Karşı Müslümler olarak. Orada hem saldırganların durduğu yere hem de AKP'nin bunu bir miting malzemesi hâline getirmesine karşı olduğumuzu vurguladık. Ama bu kadar çok şey olunca, yok camide içki içildi, parktan prezervatif çıktı, Erdoğan'ın sarf ettiği o hakaretler... Tüm bunları görünce bu olayın gerçek, diğerlerinin hepsinin uydurma olduğunu nasıl ayırt edebilirsin ki... Kendimi orada konumlandırmaya çalışıyorum.

Zişan: Cami meselesinin bir kısmı da doğru gerçekten bir yandan da... Ayakkabılarla girildi ama orada şöyle bir şey var: İnsanlar başı gözü yarılmış hâldeydiler. Tabii ki ayakkabıyla gireceklerdi camiye. Diğerinin ise aklanabilecek bir hâli yok; düşünmen gerekir, şüphe etmen gerekir. Böyle bir şey var mı gerçekten? Alanda Kürtlere saldırılıyor bir yandan da düşününce. Ortalık böyle karışıkken, bu olayın gerçekleşme ihtimalini düşünmelilerdi bence.

Rumeysa: Bir de sadece Gezi Parkı ile sınırlı bir eylemlilik değildi tüm bunlar sonuçta. İnsanları en çok korkutan şey de bu oldu. İhlas konutlarından bir tanesine, bir arkadaşımın abisinin evine CHP'li bir grup gitmiş, "Her yer Taksim, her yer direniş" diye sitenin girişini basmışlar. Bunu gördükten sonra tabii ki korkuyorsun, yani Gezi'nin dışındaki evren çok farklıydı...

Hilal: Medya ve Erdoğan, şimdi bile, CHP'nin işi, CHP'ye bırakmayacağız, darbe geliyor, gelecek diyerek kuruyor kendisini. AK Parti'nin ana söylemi o: Darbe geliyor, izin vermeyeceğiz, karanlık günler, 28 Şubat... Medyada sadece bunlar olunca da insanlar başka yaşıyor bu süreci. Açıkçası ben, tamam, parkın içinde, çadırda kalmadım; dediğin gibi daha çok ilk günlerde, "İçilmesin, Gezi Parkı'nın içinde içki satılmasın" denmeden önce etraf berbat bir hâle dönmüş de olabilir ama ben yine de bir kere bile "Benim ne işim var burada Kemalistlerle" duygusunu hissetmedim. Ben o grubu -öyle görmek istediğim için mi bir yandan bilmiyorum- böyle marjinalermiş gibi gördüm orada. O bahsettiğimiz orta yaş üstü kuşak için de medya bayağı belirleyiciydi, tek duydukları şey oydu yani.

Rumeysa: Dün bile biz maruz kaldık bu sözlere, bir aile toplanmasında. Acayip bir netlikte, "Gezi Parkı eylemleri darbe yanlısı bir eylemliliktir" denebiliyor. Gezi parkı eylemleri AK Parti karşısında bir darbe girişiminin yansımasıdır. Nokta. "Samimileri de var içlerinde" gibi bir açık kapı dahi yok yani. Bir yandan da Gezi Parkı eylemlilikleri Taksim'den çıkıldığından beri biraz daha genişleyelim, daha çok insana yayılalım derdinde. Farklı parklarda toplanılıyor mesela en azından. Tüm bunlar benim kafamda "Bu geri kalan Müslümanlara nasıl ulaşılacak?" sorusunu oluşturdu.

[Gaz kokusu geliyor... Dışarısı hareketleniyor... Kafede mahsur kalındığı için görüşmeye devam ediliyor...]

Esmenur: Ailemle konuştuğumda "Siz bilmiyorsunuz, siz yaşamadınız" diyorlar 28 Şubat'ı kastederek. Diyorum ki yaşadık, çocukken yaşadık bir de. Annem ve arkadaşlarının açtığı Kuran kursunu polislerin gelip bastığını ve kapattığını hatırlıyorum. Büyük bir otobüsün içerisinde annemin Arapça dersinden öğrencileriyle birlikte, kırk başörtülü, denize giderken, polislerin otobüsü durdurduğunu ve tek tek herkesi sorguya çektiğini hatırlıyorum, sırf otobüstekiler başörtülü olduğu için. Kontrol ediyor, nereye gidiyorsunuz, nereden geliyorsunuz... Çünkü Kuran kursu yasak, başörtülülerin bir araya gelip "irticai faaliyetler" yapmaları yasak, birlikte yolculuk yapmaları dahi şüpheli. Polislerin başörtülü olduğumuz için bir şey yapacaklarını biliyordum yani içten içe. Ya da lisedeyken biz başımızı açtık okuduk, bu durum hâlâ değişmedi. Tam anlamıyla 28 Şubat'ı yaşamış oluyor muyuz onu bilmiyorum ama biz de bir şeyler yaşadık. Bir de mesela Hüda Kaya'yı düşünüyorum. 28 Şubat'ı gerçekten yaşamış bir insan, en azından annemle kıyaslarsan daha çok yaşamış biri... Ama o kadın bizimle beraber Gezi Parkı'na yürüdü. Mazlumder'deki Emek ve Adalet forumuna⁶ geldi. Öyle 28 Şubat korkuları deyip de işin içinden çıkılmıyor yani.

Rumeysa: O insanları bir de çoluk çocuğun peşine takılmakla suçluyorlarmış gibi geliyor bana da. Onlar idealist, siz de peşlerine takılıyorsunuz. Bana babamın bir arkadaşı, "Kimlerle

yürüdüğün her zaman önemlidir” dedi. “Kimlerle yürüdüğüne bakacaksın, nereye yürüdüğüne değil...” Nereye yürüdüğüme baksam bu sefer de? Hiç öyle bir kapı açmadı...

Esmanur: Derler ya, yoldan önce yoldaş...

Hilal: Benim de amcam bana ve birkaç kişiye “Taksim’den kendi gözlemlerim” diye bir mail atmış. Mail’de Taksim’de bulunan Kemalist grupların (ona göre) alandaki hâkimiyetinden ve arada kalmış birkaç çevreci ve antikapitalist Müslüman’ın varlığından bahsetmiş. Kemalist ile BDP’linin yan yana durduğu fotoğraf bana ne kadar güzel görünüyorsa ona tam tersi görünmüş, bu alakasızların birdenbire yan yana durması ancak çok "usta" birilerinin oyunu olmalıymış. Bir de mail’de, aslında bir derece haklı olan ve orta yaşlı dindar çevrelerin "Siz samimisiniz ama bilmiyorsunuz, yaşamadınız" korkularını yansıtan bir kısmı olduğu gibi okuyayım size: "Bir de bütün bu grupların peşinde sürüklenen, önemli bir genç kitle var. Aynen bizim de yetiştirdiğimiz çocuklarımız gibi, hak ettiklerinden çok fazla özgüvenleri olan, istekleri her zaman karşılanmış(...) hayatında tahmin edemeyeceği ve senaryo zannettiği zulüm örneklerinden tek bir kesiti bile (1940’lar, 12 Eylül, 28 Şubat) kaldıramayacak bir özgür gençlik var meydanlarda".

Esmanur: Bana da laf atan teyzeler oldu mesela iki kere, Üsküdar’da oldu bu olaylar bir de... Hepsi orta yaşlı kişiler. Genç biri bana laf atmadı, yaşayan var mıdır bilmiyorum. Çok iyimser bakıyor da olabilirim ama genel olarak gençlerde o jenerasyondaki gibi bir düşmanlık yokmuş gibi geliyor.

Rumeysa: Onlar gördüler çünkü bizi gündelik hayatta. En azından üniversitede beraber okudu mesela bir nesil. Aynı sınıfta gördü, nefes aldığını gördü.

Esmanur: Karşılaşma yaşıyor ve o önyargılar biraz ortadan kayboluyor. Yine vardır tabii gençlerin arasında da düşman olanlar. Annem, “İyimser yaklaşıyorsunuz ama bir başa geldiler mi size iyi davranmayacaklar” diyor. Yaşadıkları üzerinden bunları söylüyor elbette, ama bugünü açıklamak için bu kadarı yeterli olmuyor.

Rumeysa: Başa gelme ihtimali nasıl bu kadar konuşulabiliyor hâlâ? Asker iktidarın elinde, bunu herkes biliyor. Polisin zaten ellerinde olduğunu hepimiz şu an net bir şekilde görebiliyoruz. Bütün kadrolarda AK Partililer var; üniversiteleri falan düşünün, YÖK... Bütün bu yapılarda kadrolaşmışsın zaten. Buradan bakınca neyin darbesinden korkulduğunu da anlayamıyorum açıkçası ben, nasıl bir korku olduğunu gerçekten anlamadım. Böyle bir şeyi, iktidarın ellerinde olduğunu herkes biliyor, ama Kemalistler başa gelecekler deniyor.

[Tekrar karışıklıklar artıyor... Polisin camdan içeri gaz atma ihtimaline karşı ışıkları söndürüyoruz.]

Görüşmeyi sonlandırdıktan sonra bir süre daha görüşmeyi yaptığımız kafede mahsur kaldık. Yere serilen gazetelerde akşam namazı kıldıktan, sosyal medyadan veya arkadaşlarımızdan en güvenli doğrultuyu öğrenmeye çalıştıktan sonra olduğumuz yerden çıkma kararı aldık. Bir şekilde Tophane'ye ulaşip kendimizi daha güvenli bir yere attık, ama sanırım tüm bunları konuşmaktan mıdır bilmiyorum, kendimi daha az tedirgin hissediyordum. Olaylar üzerine sohbet etmek bile bu kadar işe yaramışken, kendi adıma, daha başka neler yapılabilirdi ya da bundan sonrasında neler yapılabilir diye düşünürken buldum kendimi... Yine net cevaplarım olamasa da herkesin de söylediği, bildiği gibi “Bu daha başlangıç, mücadeleye devam!”

---

¹ Burada var olan DSİP, Emek ve Adalet, Kadına Şiddete Karşı Müslümanlar İnisiyatifi gibi oluşumlar, aralarında organik bağlar olması üzerinden değil, görüşmede yer alan kişilerin bu gruplarla kurdukları ilişkiler üzerinden anılmaktadır.

² Burada adı geçen eylemin detayları için bakınız: <http://www.emekveadalet.org/arsivler/9568>

³ Burada başörtüsü kastediliyor.

⁴ 15.06.2013 günü Kadına Şiddete Karşı Müslümanlar İnisiyatifi'nin çağırıcılığında yapılan eylem kastediliyor. Eylemin basın açıklaması metni için bakınız: <http://kadinasiddetekarsimuslumanlar.blogspot.com/>

⁵ Kastedilen toplantı Kadına Şiddete Karşı Müslümanlar İnisiyatifi'nin bir toplantısı.

⁶ 13 Haziran günü gerçekleşen forumun haberi için bakınız: <http://www.emekveadalet.org/arsivler/9645>